V. Ježto německé právo uspořádalo právní poměry hledíc k vlastnosti věcí jakožto movitých nebo nemovitých, rozšířilo toto rozčlenění na majetek vůbec, užívajíc ho následkem toho i při právech, ačkoliv na ně, jako na věci abstraktní, se nehodí. § 298 o. o. z. zní: »Práva pokládají se za věci movité, není-li s nimi věc nemovitá spojena nebo nejsou-li zřízením zemským za věc nemovitou prohlášena.« Nemovitými věcmi jsou tudíž: vlastnické právo k nemovitostem, jelikož právo a předmět se zde stotožňují, pozemkové služebnosti a jiná práva reální, jako: reální patronát, radikované živnosti (dv. d. ze dne 20. února 1795 č. 219 sb. z. s.); honební právo na vlastním pozemku a půdě (§ 1 zák. hon.); propůjčené míry důlní, přebytky, díla pomocná a revírní štoly (§ 109 hor. z.); posléze dominikální práva. Výslovně počítá zákon k movitým věcem živnosti pouze prodejné (dekr. dv. kanc. ze dne 6. července 1843 č. 720 sb. z. s.) a rovněž »pojistí-li se dluh nějaký na statku nemovitém, nestane se tím věcí nemovitou« (§ 299 o. o. z.). Arciť převod hypothekárních pohledávek děje se zápisem do veřejné knihy.

Věk (stáří).

Věk má značný vliv na duševní i tělesnou způsobilosť člověka. Zákonodárství všech států jsouce toho pamětliva, stanoví v souhlasu s právem římským stupně věku, tak zejmena při způsobilosti k právům, způsobilosti k právním činům, příčetnosti a zodpovědnosti za trestní činy. Také rakouské právo uznává řečený vliv věku a to nejen v civilním a trestním směru, nýbrž též v ostatních oborech práva.

I. Právo občanské.

Toto stanoví čtvery stupně věku: Děti, které 7., nedospělí, kteří 14., nezletilí, kteří 24. rok věku svého dosud nedokonali a zletilí (plnoletí), kteří 24. rok věku svého překročili (§ 21 o. o. z.). Tyto stupně věku jsou důležity:

1. při vejití v manželství. Nedospělí nemohou platných smluv manželských činiti (§ 48 o. o. z.). Nezletilí mohou jen za souhlasu svého otce, pokud se týče jich zákonného zástupce a přivolení příslušného úřadu poručenského v platné manželství vejíti (§§ 49, 50, 51, 52 o. o. z.).

2. Při volbě náboženství. Rodičové, kteří dle smlouvy jsou oprávněni náboženské vyznání dětí svých určiti, mohou toto měniti u dětí, jež 7. rok věku svého nepřekročili (čl. 2 zák. ze dne 25. května 1868 č. 49 ř. z.). Překročiv 14. rok věku svého, může každý bez rozdílu pohlaví svobodně zvoliti si náboženské vyznání (čl. 4 uved. zák.). (Viz čl. Náboženství).

3. Při adoptování. Zvolitelé aneb zvolitelkyně musí míti dokonaný rok padesátý a zvolenec musí pak býti nejméně o osmnácte let mladším svých zvolitelů (§ 180 o. o. z.).

4. Způsobilosť k právním jednáním. Nezletilí jsou neschopni své záležitosti opatřovati a jsou tudíž svým otcem anebo poručníkem zastupováni (§ 187 o. o. z.); pro způsobilosť k právním jednáním má však překročení 20. roku nezletilého veliký význam, neboť zákon vychází se stanoviska, že obmezení, jež nezletilému v závazky vejíti překáží, překročením 20. roku, z části odpadnouti mohou, z části že netřeba v takovém rozsahu šetřiti kautel a právní péče až dosud nezletilým věnované.

a) Proto dopouští se nezletilému, který 20. rok věku svého dokonal, za souhlasu vrchnoporučenského, aby přebytek svých příjmů sám volně spravoval a v mezích jeho se zavazoval (§ 247 o. o. z.).

b) Nezletilý jest práv z každé škody, která vzejde tím, že dokonav stvacátý rok vydával se při nějakém jednání za zletilého a nemohla-li druhá skrana, prvé než v jednání s ním vejde, snadno se dověděti, zdaliž jest utečně zletilý (§ 248 o. o. z.).

po *c*) Nezletilému, který dokonal rok dvacátý věku svého, může soud p ručenský, slyšev prvé zdání poručníka a třeba i nejbližších příbuzných, léta prominouti a jej za zletilého prohlásiti (§ 252 o. o. z. — viz čl. Poručenství).

5. Způsobilosť k držbě. Nedospělí, kteří léta dětství dokonali, mohou sami o sobě věc v držení ujmouti (§ 310 o. o. z.).

6. Poslední pořízení. Nedospělí nemohou posledního pořízení činiti; nezletilí, kteří ještě nedokonali osmnáctého roku, mohou poslední pořízení činiti jen ústně před soudem anebo notářem (§ 569 o. o. z., § 70 not. ř.). Kdo osmnáctý rok věku svého dokonal, může poslední pořízení učiniti, ničím v tom nejsa obmezen. Bylo-li poručenství pro fysicky zletilého prodlouženo, může tento poslední pořízení činiti (rozh. z 26. května 1858 č. 4588 sb. 575). Mladíci nemající 18 let, nemohou býti svědky posledního pořízení; při pořízení, které někdo učiní mezi plavbou nebo v místě, kde jest mor nebo podobné nakažlivé nemoci, jsou platnými svědky, pakli jen 14. rok dokonali (§§ 591, 597 o. o. z.).

7. Způsobilosť k smlouvám. Dítě, které nemá sedmi let, nemůže slibu ani učiniti, ani přijati; jiné však osoby, kteréž jsou pod mocí otcovskou, poručenskou neb opatrovnickou, mohou sice slib jedině ku svému prospěchu učiněný přijati, však vezmou-li zároveň se slibem břemeno nějaké na sebe, nebo slibují-li samy něco potřebí vůbec, má-li smlouva taková býti platná, aby zákonný zástupce nebo spolu i soud k ní přivolil. Byla-li nezletilým uzavřená smlouva po dosažení zletilosti jím potvrzena nebo platnosť smlouvy uznána, nemůže býti odporováno takovému právnímu jednání (rozh. z 1. dubna 1884 č. 3496, sb. 9962; ze dne 15. března 1883 č. 1836, sb. 9351). Přijetí zápůjčky nezletilcem u přítomnosti jeho zákonného zástupce jest proň závazným (rozh. ze dne 13. června 1861 č. 4157, časop. »Ger. Halle« r. 1862 č. 7).

8 Náhrada škody. Ten, kdo vinou nějakou sám k tomu dal příčinu, že mu škodu učinilo dítě, náhrady žádati nemůže (§ 1308 o. o. z.). Toto ustanovení jest výjimkou a poněvadž tyto dlužno přísně vykládati, sluší § 1308 obmeziti na »děti« ve smyslu zákona (rozh. ze dne 29. září 1881 č. 8877, sb. 8512). Kromě tohoto případu povinni jsou poškozenému dáti náhradu ti, jimž škoda přičísti se může proto, že neměli náležitého dozoru k osobám takovým v opatrování jim svěřeným (§ 1309 o. o. z.).

9. Promlčení. Proti poručencům vydržení let nebo promlčení počíti se nemůže, pokud se jim dle zákona zástupcové nezřídí (§ 1494 o. o. z.).

10. Řízení sporné. Nezletilí mohou samostatně jako žalobci neb žalovaní před soudem nastupovati ve sporech, které mají za předmět to, čím nezletilci dle §§ 151, 246 a 247 o. o. z. volně nakládati mohou. Oni mohou beze svých zákonných zástupců k soudu se dostaviti a projednávati. Ve všech ostatních případech zastoupeni musí býti nezletilci ve sporu svými zákonnými zástupci (otcem nebo poručníkem) (§ 2 civ. ř. s.). Děti

do 14 let nemohou jako svědci býti vzati do přísahy (§ 336 civ. ř. s.). Ve starém justiniánském zřízení soudním byli nezletilci naprosto nezpůsobili před soudem samostatně nastupovati. Děti do 14 let byly ve sporu svědky zavržitelnými a ti, kdož dvacátého roku ještě nepřekročili, byli svědky vadnými (§ 140 ad *a* 142 ad *e*, *f* o. ř. s.).

II. Právo trestní.

Mladistvý věk se v jistém objemu považuje za důvod nepříčetnosti a mimo to též za okolnosť polehčující. Všeobecně se rozeznává, pokud se týče práva trestního, dětství od mladistvého věku v užším smyslu. Dětstvím dlužno rozuměti onu část života lidského, o níž se nepříčetnosť ve smyslu trestního práva naprosto a bezvýminečně předpokládá; pročež činy trestní, jichžto se dopustí děti až do dokonaného desátého roku, ponechávají se toliko kárání domácímu; od nastávajícího jedenáctého až do dokonaného čtrnáctého roku trestají se činy, které se jen pro nedospělosť činitelovu nepřičítají za zločiny, jakožto přestupky (§ 237 tr. z.).

1. Stáří pod 14 let stává se

a) důvodem vylučujícím zlý úmysl a tudíž i zločin (§ 2 ad *d* tr. z.). Zákon otázku, zda nezletilý pachatel k rozpoznání trestnosti náležitý náhled měl, pokud takovou otázku by mladistvý jeho věk odůvodňoval, ze soudcova uvažování vymyká (rozh. ze dne 18. prosince 1886 č. 9888, sb. č. 1016). Zda obžalovaný v čase činu 14. rok věku svého překročil, nutno a momento ad momentum, totiž od hodiny jeho narození až k hodině činu čítati (rozh. z 19. prosince 1884 č. 11.253, sb. č. 697).

b) Stáří pod 14 let, pokud osoba poškozená je vykáže, stává se při celé řadě deliktů vyznačným znakem skutkové povahy nebo má vliv na výměru trestu, a sice:

α) Na únos osoby méně, než 14leté, jest stanoven těžší trest (5 až 10 let těžkého žaláře). Bylo-li osobě unesené aspoň již čtrnácte roků a svolila-li k tomu, uložiti se má těžký žalář od 6 měsíců až do jednoho roku (§ 97 z. tr.).

β) Mimomanželské souložení, předsevzaté s osobou, která ještě nedokonala čtrnáctý rok věku svého, pokládá a tresce se za smilstvo násilné (§ 127 tr. z.).

γ) Kdo pro ukojení chlípných žádostí svých chlapce neb děvčete, jimž není ještě 14 let, tělesně zneužije jiným způsobem nežli tím, kterýž uveden jest v § 127, dopustí se zločinu zprznění, pokud čin ten není smilstvem proti přirozenosti (§ 128 tr. z.).

c) Svědectví: Osoby, které v čas výslechu ještě čtrnáctého roku věku svého nedokonaly, nemohou se pod neplatností přísahy pod přísahu bráti (§ 170 od. 4 tr. ř.).

d) Věk vinníka nedospělosti blízký pokládá se za polehčující okolnosť (264 ad *a)* tr. z.), kdežto věk vinníkův dospělosti blízký jest okolností, na kterouž se při ustanovování doby trestní a při zostřování trestu zření míti má (§ 271 ad *b)* tr. z.).

2. Stáří pachatele, který 20. rok věku svého nepřekočil, jest okolností polehčující (§ 46 ad *a)* tr. z.). Nedokonal-li zločinec, který se dopustil zločinu, na nějž trest smrti uložen, v čas spáchaného zločinu ještě 20. rok věku svého, nalézti se má místo trestu smrti nebo doživotního žaláře, trest těžkého žaláře mezi 10 a 20 lety (§ 2 tr. z.). Při zločinech, na něž zákon ukládá trest smrti nebo trest žaláře až do smrti, vzíti se

má za míru promlčení, co se týče osob, které toho času, když měly v nich účastenství, ještě dvacátý rok nebyly dokonaly, jenom trest od desíti až do dvaceti let (§ 232 tr. z.). Také ve stanném právu má se místo trestu smrti vyříknouti trest těžkého žaláře od pěti až do dvaceti let těm, kteří toho času, když zločin spáchali, nedokonali ještě dvacátého roku (§ 442 tr. ř.).

Osnova nového trestního zákona ponechává ustanovení pro nezletilce 12. rok překročivší v úplné platnosti a připojuje k tomu další ustanovení, že proti těm, kteří se nějakého činu dopustili v čase mezi dokonaným 12. ale nepřekročeným 18. rokem, trestního zákona, užito býti nemůže, neměl-li k rozpoznání trestnosti činu náležitého názoru. Osobám téhož věku ukládají se mírnější tresty; také s osobami, které sice 18. však ne 20. rok svého věku překročily, se v jistých případech co do trestu mírněji nakládá (osn. §§ 60, 61, 65).

III. Také v jiných oborech právních jest vliv věku patrným a nelze ani do podrobna různé ty účinky právní vyčísti, jež jednotlivé zákony s uplynutím určitého věku spojují. K vykonávání politických práv státním příslušníkům zaručených, jmenovitě co se tkne aktivního a passivního práva volebního do sněmu říšského i zemského, do zastupitelstva obecního a okresního vyžaduje se zákonem věk zralejší a sice z pravidla pro volební právo aktivní dokonaný 24. a pro passivní dokonaný 30. rok, v některých obecních řádech volebních dokonaný rok 24. Do prvotního seznamu porotců mohou jen ti pojati býti, kteří 30. rok věku svého dosáhli. Věk jest jedním z nezbytných činitelů branné povinnosti v armádě, zemské obraně i domobraně (viz čl. Domobrana, Obrana zemská a Povinnost branná). Věk školou povinný počíná překročeným 6. a končí dokonaným 14. rokem. Pro přijetí do služby státní ustanoveno stáří nejméně 18 (dv. dk. ze dne 4. září 1795, sb. z. pol. kn. 7 č. 26) a nejvýše 40 (dvor. dk. ze dne 28. července 1823, sb. z. pol. kn. 51 č. 92). Jen výjimkou možno připustiti do služby státní osoby 40. rok věku svého překročivší, když byly již ve vojenské nebo civilní službě činnými (dv. dk. ze dne 16. září 1822, sb. z. pol. kn. 50 č. 103). Pokud zákonodárství ohled béře na vysoký věk, jako na stav, v němž sil duševních ubývá, tu dlužno uvésti případy, kde vysoký věk jest důvodem ulehčujícím v některých právních poměrech, jako na příklad právo poručnictví odmítnouti aneb právo ze seznamu porotců dáti se vymazati; obé připouští se, když 60. rok dokonán byl. V jednotlivých konkretních případech vyměřování trestu dle práva trestního jeví se vysoký věk jako polehčující okolnost.

Věno a obvěnění.

A. Věno.

I. Pojem.

Věnem (dos) rozumí se ono jmění, které poskytuje se nebo připovídá manželkou nebo za ni kýmsi třetím muži k ulehčení, nákladů spojených se společenstvím manželským (§ 1218 o. o. z.). Není věnem majetek poskytnutý jedině ženě, třeba se tak stalo vzhledem k uzavření manželství (rozh. ze dne 1. února 1882 sb. č. 10329, ze dne 13. května 1884 sb. č. 10036). Smlouva o zřízení věna jest smlouvou svatební (viz čl. Smlouvy svatební) a předpokládá jako taková existenci manželství (nulla dos sine matrimonio); bylo-li tedy něco dáno ženichu jako věno a nedošlo-li ku sňatku, lze to, co dáno bylo, požadovati zpět a skutečné